

examen bundel[®]

2017|2018

M. Reints
J. van Nassau

vmbo gt / mavo

Nederlands

**Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2018**

Voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het centraal examen voor het vak Nederlands op niveau vmbo gt/mavo. Je kunt met deze EXAMENBUNDEL je schrijf- en leesvaardigheid oefenen in je eigen tijd en in je eigen tempo.

De EXAMENBUNDEL bevat de volgende onderdelen:

oriëntatietoetsen Er zijn twee oriëntatietoetsen, één voor leesvaardigheid en één voor schrijfvaardigheid. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Na het invullen van je scores krijg je een handig studieadvies.

deel 1 Hier vind je een overzicht van de theorie die je nodig hebt voor het centraal examen, met leerzame oefenopgaven. Dankzij de uitwerkingen, die zijn voorzien van duidelijke toelichtingen, kun je hier zelfstandig mee oefenen. Aan het eind van deel 1 is een lijst opgenomen met woorden die veel in examens voorkomen.

deel 2 In dit deel staan acht examens die zijn voorzien van uitwerkingen met duidelijke toelichtingen.

deel 3 Hierin vind je nog het examen 2017-I. De antwoorden vind je op www.examenbundel.nl. Op deze site kun je nog veel meer gratis oefenexamens downloaden.

bijlagen Achter in deze bundel staan tabellen om je cijfer te bepalen voor het onderdeel leesvaardigheid van de in deel 2 opgenomen examens. Ook vind je er een register waarbij je examens kunt zoeken op onderwerpen uit de theorie.

Het centraal examen Nederlands vmbo gt 2018 wordt afgenomen op **maandag 14 mei tussen 13.30 en 15.30 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thiememeulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2017

Opmerking

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen in 2018, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen, etc. Hoewel deze examenbundel met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteurs en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid.

Het is altijd raadzaam je docent of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

Inhoud

3 voorwoord

7 oriëntatietoets nagaan wat je nu kunt

9 leesvaardigheid
19 schrijfvaardigheid

23 deel 1 het centraal examen: theorie met oefenopgaven

25 1 inleiding

26 2 leesvaardigheid

26 2.1 tekstsoorten

27 2.2 leesstrategieën

27 2.3 moeilijke woorden

28 2.4 beeld en opmaak

29 2.5 schrijfdoel en lezers

30 2.6 feiten en meningen

30 2.7 indeling van de tekst

31 2.8 deelonderwerpen

31 2.9 tekstrelaties en signaalwoorden

32 2.10 hoofdonderwerp en
hoofdgedachte

33 2.11 samenvatting

34 2.12 oefeningen

50 3 schrijfvaardigheid

50 3.1 schrijfdoel

50 3.2 tekstsoort

51 3.3 lezerspubliek

51 3.4 beoordeling

51 3.5 schrijfplan

52 3.6 opbouw alinea

53 3.7 schrijfstijl

54 3.8 zakelijke brief / zakelijke e-mail

55 3.9 persoonlijke brief / persoonlijke
e-mail

56 3.10 artikel

57 3.11 ingezonden stuk

58 3.12 formulier

59 3.13 oefeningen

64 4 veelvoorkomende woorden in
de examens

66 uitwerkingen oefeningen

77 deel 2 het centraal examen: acht examens met uitwerkingen

79 examen 2013-I
92 uitwerkingen

100 examen 2013-II
111 uitwerkingen

118 examen 2014-I
131 uitwerkingen

138 examen 2014-II
150 uitwerkingen

157 examen 2015-I
169 uitwerkingen

176 examen 2015-II
188 uitwerkingen

196 examen 2016-I
208 uitwerkingen

217 examen 2016-II
230 uitwerkingen

239 deel 3 het centraal examen: examen 2017-I

241 examen 2017-I

bijlagen

cijferbepaling
register

oriëntatietoets

oriëntatietoets leesvaardigheid

nagaan wat je nu kunt

Examenopgaven zijn vooral moeilijk doordat in een opgave vaak verschillende onderdelen van de examenstof aan de orde komen.

Deze toets

- geeft je een beeld van je kennis van de examenstof;
- bestaat uit (aangepaste) examenvragen.

Wanneer je de scores invoert op www.examenbundel.nl bij het onderdeel oriëntatietoets voor vmbo Nederlands gt leesvaardigheid, krijg je te zien met welke hoofdstukken uit de EXAMENBUNDEL jij in ieder geval nog zou moeten oefenen.

Na extra oefenen (in deel 1 van deze bundel) ben je klaar om aan de complete examens te beginnen (in deel 2 en 3 van deze bundel).

oriëntatietoets leesvaardigheid

tekst 1

Het muzikale brein

(1) Waarom galmt de één moeiteloos en zuiver een nummer met de radio mee en kan de ander toon noch maat houden? Is muzikaliteit aangeboren of is het toch vooral een kwestie van oefening? Volgens Henkjan Honing, muziekwetenschapper van de Universiteit van Amsterdam, is muzikaliteit meer dan het bespelen van een instrument of het zuiver zingen van een lied. Er bestaat ook zoiets als muzikaliteit bij het luisteren naar muziek. Het kunnen onderscheiden van valse en zuivere muziek of het kunnen meeklappen op de maat telt ook als muzikaal. "Wij doen veel onderzoek naar muzikaliteit en het blijkt keer op keer dat mensen muzikaler zijn dan ze zelf denken."

(2) Veel mensen die meedoen aan luistertesten voor muzikaliteit, halen nog redelijke resultaten, terwijl ze zelf vinden dat ze a-muzikaal zijn. Ze vinden dat ze vals zingen, maar kunnen dan in ieder geval het onderscheid maken tussen zuiver en vals. Toondoven kunnen vals niet van zuiver onderscheiden. Ze hebben het niet eens door als twee liedjes door elkaar worden gespeeld. Echte toondoofheid komt zeer zelden voor. Sommige lijdens aan toondoofheid zijn ermee geboren, maar je kunt het ook op latere leeftijd oplopen. Dat kan tijdelijk zijn, door een migraineaanval, of blijvend, als het muzikale brein door bijvoorbeeld een beroerte is aangetast. Niet toondoof, maar 'gewoon minder muzikaal', zijn vaak de mensen die zichzelf a-muzikaal vinden.

(3) Uit Amerikaans onderzoek van Jenny Jaffran blijkt dat baby's 'muzikaal' geboren worden. Vers uit de buik hebben kinderen een absoluut gehoor:

ze kunnen uit hun hoofd de exacte toonhoogte van een klank herkennen. In Nederland komt dit bij volwassenen alleen maar bij een enkeling voor. Jaffran liet in haar onderzoek baby's van acht maanden en volwassenen een serie tonen horen. Vervolgens werden er hele kleine veranderingen in deze toonreeks aangebracht. De volwassen proefpersonen bleken de verschillen niet te ontdekken, de baby's wel. Stuk voor stuk draaiden ze hun hoofdje naar de bron van het geluid, als ze iets 'geks' hoorden.

(4) Men vermoedt dat het aangeboren absolute gehoor een hulpmiddel is bij het leren van taal, en dan met name die talen waarin het belangrijk is om kleine verschillen in accent of zinsmelodie te kunnen horen. De manier van uitspreken bepaalt dan de betekenis van een woord. Zulke talen heten 'toontalen'. Een duidelijk voorbeeld van een toontaal is het Chinees. In het Chinees kan een woord op verschillende manieren of toonhoogten worden uitgesproken. Bij elke manier van uitspreken heeft het woord een andere betekenis. Ik vind het dan ook niet verwonderlijk dat in China veel meer mensen met een absoluut gehoor rondlopen dan in Nederland. Chinezen worden van jongs af aan blootgesteld aan fijne klankverschillen – wat overigens niet hoeft te betekenen dat ze ook muzikaler zijn.

(5) Taal en muziek zijn met elkaar verbonden, maar niemand weet precies hoe. Sommigen denken dat muziek voortkomt uit emoties en de klanken die daarbij worden uitgestoten, bijvoorbeeld bij boosheid of liefde. Hoe het ook zij: taal en muziek hebben behoorlijk wat gemeenschappelijk. Zo geldt

voor beide dat je je erin moet blijven
 90 oefenen. Volgens taalkundigen bestaat
 er een bepaalde periode voor het leren
 van een vreemde taal, die eindigt rond
 de puberteit. Na die periode zouden in
 95 het brein veranderingen plaatsvinden,
 die het aanleren van een andere taal
 bemoeilijken. Voor muziek geldt het-
 zelfde: je moet er vroeg mee in aanra-
 king komen om echt muzikaal te
 worden.
 100 **(6)** Uit hersenonderzoek blijkt ook, dat
 taal en muziek veel van elkaar weg
 hebben. Zo bevindt het muzikale brein
 zich in de rechter hersenhelft, precies
 op de plek waar zich bij de meeste
 105 mensen aan de linkerkant het taal-
 centrum bevindt. Hoe meer je in aan-
 raking komt met taal en muziek, hoe
 meer ontwikkeld deze hersendelen
 zijn. Ook voor andere vaardigheden
 110 geldt dat oefening haar sporen nalaat
 in het brein, maar het blijkt dat 'taal-
 knobbels' en 'muziekknobbels' veel
 beter herkenbaar zijn dan andere artis-
 tieke knobbels of bijvoorbeeld een
 115 'wiskundeknobbel'.
(7) Is het mogelijk muzikale vermogens
 op de een of andere manier te verbete-
 ren? Volgens Henkjan Honing kun je
 met intensieve training best nog wel
 120 ergens komen. Héél intensieve training

wel te verstaan. Het is bekend dat het
 goed kunnen bespelen van een instru-
 ment voor ongeveer vijftig procent
 erfelijk bepaald is. De rest is een
 125 kwestie van oefening. Er is een duide-
 lijk verband tussen uitblinken in muziek
 en het aantal uren oefening. Dat blijkt
 uit een onderzoek van de Zweedse
 psycholoog Anders Ericsson. Hij ver-
 130 geleek het studiegedrag van drie groe-
 pen violisten: uitblinkers, gemiddelde
 violisten en muziekleraren. Het bleek
 dat de beste violisten gemiddeld tien-
 duizend uur hadden geïnvesteerd in
 135 hun training. De goede violisten be-
 steedden vijfduizend uur aan oefening
 en de muziekdocenten 'slechts' drie-
 duizend uur.
(8) Eén van de grootste muzikale ge-
 140 nieën ooit, Wolfgang Amadeus Mozart,
 schreef in een brief, dat de mensen
 onderschatten hoeveel tijd en moeite
 het hem kostte om te zijn wie hij was:
 "Mensen vergissen zich als ze denken
 145 dat het bij mij allemaal vanzelf gaat. Ik
 kan je verzekeren dat niemand zoveel
 tijd heeft besteed aan oefening in de
 muziek als ik. Er is geen enkel be-
 roemd musicus wiens muziek ik niet
 150 intensief bestudeerd heb. Niemand
 heeft er harder voor gewerkt dan ik ..."

*Naar een artikel van Floor van den Hout,
 Psychologie, mei 2008*

1 De eerste alinea van een tekst kan onder meer de volgende functies hebben:

- 1 het vooraf geven van een samenvatting
- 2 de aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst
- 3 het introduceren van een deskundige
- 4 enkele belangrijke vragen stellen over het onderwerp.

Welke van de bovenstaande functies zijn op alinea 1 van de tekst *Het muzikale brein* van toepassing?

- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 1 en 4
D 2 en 3
E 2 en 4
F 3 en 4

Gebruik de volgende informatie bij het beantwoorden van de vragen 2 en 3.

We kunnen de tekst verdelen in vijf delen:

Deel 1: alinea 1

Deel 2: alinea 2

Deel 3: alinea's 3 en 4

Deel 4: alinea's 5 en 6

Deel 5: alinea's 7 en 8

- 2** Welk kopje geeft het beste de inhoud van deel 3 (alinea's 3 en 4) weer?
- A** Het absolute gehoor
 - B** Muzikale baby's
 - C** Muzikaliteit in China
 - D** Toontalen
- 3** Welk kopje geeft het beste de inhoud van deel 5 (alinea's 7 en 8) weer?
- A** Ontwikkeling muzikale vermogens
 - B** Oorzaak beroemdheid Mozart
 - C** Studiegedrag muziekdocenten
 - D** Veel of weinig talent
- 4** Op welke manier sluit alinea 8 aan op alinea 7?
- A** Alinea 7 en 8 vormen een tegenstelling.
 - B** Alinea 8 geeft een voorbeeld bij wat in alinea 7 staat.
 - C** Alinea 8 noemt een oorzaak van wat in alinea 7 staat.
 - D** In alinea 8 wordt de inhoud van alinea 7 afgezwakt.
- 5** 'Chinezen worden van jongs af aan blootgesteld aan fijne klankverschillen' (regels 76-78).
Welk gevolg daarvan wordt in dezelfde alinea (4) genoemd?
- A** Chinezen leren gemakkelijk een vreemde taal.
 - B** Chinezen vinden hun eigen taal beter ontwikkeld dan andere talen.
 - C** In China komt een absoluut gehoor vaker voor dan in Nederland.
 - D** In China weten mensen gemiddeld meer van muziek dan in andere landen.
- 6** 'Zo geldt voor beide dat je je erin moet blijven oefenen.' (regels 88-90)
Welk gevolg van deze oefening wordt in alinea 6 genoemd?
- A** Hersendelen voor taal en muziek worden dan meer ontwikkeld.
 - B** Mensen zijn minder goed in staat andere vaardigheden aan te leren.
 - C** Ook andere vaardigheden van mensen profiteren van die oefening.
 - D** Taal en muziek gaan steeds meer op elkaar lijken.
- 7** Een schrijver van een artikel kan gebruik maken van
- 1 feiten
 - 2 de eigen mening
 - 3 de mening van anderen.
- De schrijfster van dit artikel maakt gebruik van:
- A** alleen 1 **C** 1 en 3
 - B** 1 en 2 **D** 1, 2 en 3
- 8** Wat is het voornaamste doel van de schrijfster met deze tekst?
de lezers
- A** ervan overtuigen dat contact met muziek op jonge leeftijd belangrijk is
 - B** ervan overtuigen dat oefening voor taal en muziek belangrijk is
 - C** informeren over het feit dat mensen muzikaler zijn dan ze vaak denken
 - D** informeren over het onderwerp 'muzikaliteit van mensen'

- 9 Welke van de volgende zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst *Het muzikale brein* weer?
- A Baby's hebben een absoluut gehoor, wat een belangrijke rol speelt bij het leren van een taal.
 - B Er bestaan verschillen tussen de muzikaliteit van mensen, maar er zijn maar weinigen toondoof.
 - C Er zijn weinig mensen a-muzikaal en door te oefenen kun je goed een instrument bespelen.
 - D Taal en muziek zijn sterk met elkaar verbonden en zijn beide te ontwikkelen door oefening.

tekst 2 samenvattingsopdracht

Krijgt u genoeg daglicht?

(1) Als je 's morgens binnenstapt, is het licht koel wit van kleur op de afdeling oncologie van het Utrechts Medisch Centrum (UMC). Tegen een uur of elf wordt de verlichting feller en warmer van kleur en wie 's avonds de deur uit stapt, laat de afdeling achter in een nauwelijks waarneembaar vleugje rood. "Met deze verlichtingsproef proberen we daglicht te simuleren", legt projectleider Christiaan Rense uit. "De patiënten liggen aan het raam, die krijgen wel voldoende licht. Maar het personeel, dat vooral over de gangen loopt of 's nachts werkt, krijgt binnen niet genoeg licht." Dat zou volgens het UMC wel eens de oorzaak kunnen zijn van het hoge ziekteverzuim in de verpleging.

(2) Daarom onderzoekt het UMC samen met een lichtfabrikant en een aantal arbodiensten of daglichtlampen het ziekteverzuim zouden kunnen terugdringen. Bij de proef is de gewone tl-verlichting daarom vervangen door een set van verschillende tl-buizen: een paar met een warmere witte kleur, en een paar met een koelere blauwe kleur. Gedurende de dag spelen de buizen onafhankelijk van elkaar met de lichtsterkte, waardoor de intensiteit en kleur van het licht veranderen. Dit alles om het natuurlijke daglicht na te boot-

sen. De resultaten van het experiment zijn pas eind dit jaar bekend. Wel viel het Rense op dat toen personeelsleden tijdens een verbouwing op een andere afdeling moesten werken, ze zo snel mogelijk weer terug wilden: op deze afdeling werken blijkt veel prettiger.

(3) Niemand wist tot voor kort waarom licht onze stemming positief beïnvloedt en waarom lichttherapie gunstig werkt bij depressieve klachten. Inmiddels beginnen we een idee te krijgen waarom licht zo'n verkwikkende werking heeft. Het antwoord werd begin jaren zeventig bij toeval ontdekt – verrassend genoeg bij blinden. Mensen die na een ongeluk blind werden, functioneerden over het algemeen prima. Pas wanneer hun beschadigde oog om esthetische redenen werd vervangen door een glazen oog, ging het mis: ze sliepen slecht en raakten volledig ontregeld.

(4) "Duidelijk was dat licht meer met het oog deed dan alleen dingen zichtbaar maken. Licht had kennelijk ook invloed op ons gevoel, ons welbevinden, onze energie en productiviteit," vertelt Wout van Bommel, hoogleraar verlichtingskunde en lichtdeskundige bij Philips Lighting. "Dus moest er iets in het oog zitten wat iets in onze hersenen regelt en stimuleert." Het zou

Bundels voor al je vakken bestel je op
www.examenbundel.nl

examenbundels

vmbo gt / mavo	Nederlands	978-90-06-39198-5
vmbo gt / mavo	Engels	978-90-06-39177-0
vmbo gt / mavo	Duits	978-90-06-39192-3
vmbo gt / mavo	Frans	978-90-06-39199-2
vmbo gt / mavo	wiskunde	978-90-06-39194-7
vmbo gt / mavo	biologie	978-90-06-39165-7
vmbo gt / mavo	nask 1	978-90-06-39195-4
vmbo gt / mavo	nask 2	978-90-06-39178-7
vmbo (k)gt / mavo	aardrijkskunde	978-90-06-39182-4
vmbo gt / mavo	economie	978-90-06-39166-4
vmbo gt / mavo	geschiedenis	978-90-06-39189-3
vmbo gt / mavo	maatschappijkunde	978-90-06-39164-0

Meer kans van slagen met de *Examenbundel*!

De *Examenbundel* bevat oefenexamens met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof. Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op www.examenbundel.nl.

vmbo gt / mavo

samengevat

vmbo	Nederlands 2F
vmbo kgt	biologie
vmbo kgt	nask 1
vmbo gt	nask 2
vmbo	rekenen 2F
vmbo kgt	wiskunde
vmbo kgt	aardrijkskunde
vmbo kgt	economie
vmbo gt	geschiedenis

Engels in de praktijk	978-90-06-07397-3
Duits in de praktijk	978-90-06-07396-6
Frans in de praktijk	978-90-06-07398-0

Meer kans van slagen met *Samengevat*!

Samengevat biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof.

Engels/Duits/Frans in de praktijk zijn theorieboekjes die geworteld zijn in de praktijk. Met een compacte uitleg van grammatica en vele voorbeeldzinnen.

